Innhald

Oversikt over kart, tabellar og figurar vii
Transkripsjonssymbol xii
Forord xiii

Kapittel 1 Generell introduksjon 1
1.0 Innleiing 1
1.1 Presentasjon av avhandlinga 3
1.1.1 Empirisk siktemål 3
1.1.2 Teoretisk siktemål 5
1.1.3 Utgangspunkt og forskingsspørsmål 7
1.1.4 Materiale 8
1.1.5 Strukturen i avhandlinga 9

Kapittel 2 Presentasjon av studieområda 12
2.0 Innleiing 12
2.1 Røros 13
2.1.1 Historikk og demografi 14
2.1.2 Samfunnsstruktur og samfunnsutvikling 18
2.2 Tynset 21
2.2.1 Historikk og demografi 22
2.2.2 Samfunnsstruktur og samfunnsutvikling 25
2.3 Fjellregionen 28
2.4 Språkleg plassering og karakteristikk 30

Kapittel 3 Språkleg variasjon og endring 33
3.0 Innleiing 33
3.1 Endringar i frammarsj 33
3.1.1 Kva utløyser endringar og korleis spreier dei seg? 35
3.1.2 Interne kontra eksterne forklaringar 38
3.2 Dialektnivellering 39
3.2.1 Dialektnivellering i litteraturen 40
3.2.1.1 Dialektnivellering og koineisering 42
3.2.2 Dialektnivellering – ein fleirdimensjonal prosess 44
3.2.2.1 Dialektnivellering og urban spreiing 49
3.2.3 Språkleg regionalisering, standardisering, standardtalemål og regionale talemål 50
3.2.3.1 Standardtalemål 52
3.2.3.2 Regionale talemål 56
3.2.3.3 Strukturert heterogenitet og avgrensing av kodar 61
3.3 Saliens – resistens eller konvergens 64
3.3.1 Ulike definisjonar og avgrensingar 64
3.3.2 Saliens i denne avhandlinga 67

Kapittel 4 Korleis studere endring i frammarsj? 71
4.0 Innleiing 71
4.1 Livsfaseendring og ungdom som språkendringsagentar 72
4.1.1 Synkrone generasjonsstudiar kontra diakrone endringsstudiar 72

4.1.1.1 Synkrone generasjonsstudiar ... 72
4.1.1.2 Diakrone endringsstudiar ... 73
4.1.1.3 Forholdet mellom synkrone og diakrone endringsstudiar ... 74
4.1.2 Livsfaseendring – alltid eit problem for synkrone generasjonsstudiar? ... 75
4.1.3 Ungdom som språkendringsagentar ... 76
4.2 Ulike typar innovasjonar og samfunn ... 80
4.2.1 Ulike typar innovasjonar ... 80
4.2.1.1 Kontaktinnovasjonar – nivellering av forskjellar mellom system (rurale døme) ... 82
4.2.1.2 Abduktiv innovasjon – differensiering innom eit system (urbant døme) ... 83
4.2.2 Sentrale og perifere område ... 85
4.2.3 Samanfatting ... 90

Kapittel 5 Teoretisk og metodisk rammeverk ... 93
5.0 Innleiing ... 93
5.1 Sosiolingvistisk teori ... 93
5.2 Fristilling og struktur i seinmoderniteten ... 97
5.2.1 Modernitet, globalisering og det posttradisjonelle samfunnet ... 97
5.2.2 Modernitet og tradisjon ... 101
5.2.3 Livsstil og livsplanar ... 103
5.2.4 Symbolsk kapital, habitus og sosiale felt ... 106
5.3 Identitet – mellom essensialisme og konstruktivisme ... 110
5.3.1 Språk og identitet ... 116
5.3.2 Tilpassing og nettverk ... 119
5.3.2.1 Tilpassingsteorien og språkendring ... 119
5.3.2.2 Den sosiale nettverksteorien og språkendring ... 123
5.4 Stad, identitet og tilhørsle ... 125
5.4.1 Kva er ein stad? ... 127
5.4.2 Kva er ein region? ... 131
5.4.3 Regional og lokal identitet ... 135
5.5 Metode ... 137
5.5.1 Kvalitative og kvantitative metodar ... 138
5.5.2 Variantanalyse ... 139
5.5.3 Korrespondanseanalyse ... 140
5.5.4 Informantportrett ... 143

Kapittel 6 Språklege og sosiale variablar ... 146
6.0 Innleiing ... 146
6.1 Dei språklege variablane ... 146
6.1.1 Postalveolar uttale av *s* framfor *k*: S-PAL ... 152
6.1.2 Palatalisering av lange alveolarar og alveolarsamband: A-PAL ... 153
6.1.3 Monoftongering: MON ... 156
6.1.4 Nektingsadverbial i trykksvak stilling: NEG ... 158
6.1.5 Trykkplassering i importord: TRYKK ... 159
6.1.6 Jamvekt og jamning: JAM ... 160
6.1.7 Apokope i tostavingsord: APOK ... 162
6.1.8 Bestemt form fleirtal av substantiv: BFPL ... 163
6.1.9 Ubestemt form fleirtal av substantiv: UFPL ... 165
6.1.10 Presens sterke verb og *ja*-verb: PRES.ST ... 166

6.1.11 Presens svake verb: PRES.SV 166
6.1.12 Supinum av sterke verb: SUP 167
6.1.13 Personleg pronomen 1. pers. sg. subj.form: PERS.1 168
6.1.14 Personleg pronomen 3. pers. pl. subj.form: PERS.3 169
6.1.15 Spørjepronomen og resiproke pronomen: K/KV/H 170
6.1.16 Dei ulike språktrekkas saliens 171
6.2 Dei sosiale variablane 173
6.2.1 Alder 175
6.2.2 Kjønn 178
6.2.3 Sosial bakgrunn 181
6.2.4 Skuleretning 182
6.2.5 Foreldrebakgrunn 183
6.2.6 Framtidsplanar 184
6.2.7 Lokalisering 185
6.2.8 Gruppetilhørsle 185
6.2.9 Orientering og haldning 192
6.2.9.1 Lokal versus urban orientering 194
6.2.9.2 Haldning til heimstaden og til den lokale dialekten 194

Kapittel 7 Datamateriale 197
7.0 Innleiing 197
7.1 Innsamling av rådata 197
7.1.1 Feltarbeid og val av informantar 197
7.1.1.1 Representative for eller representantar for? 203
7.1.2 Intervju 205
7.1.2.1 Semi-strukturete kvalitative forskingsintervju 206
7.1.2.2 Det naturlege talemålet og intervjuet som samtaleform 207
7.1.2.3 Praktisk gjennomføring av intervjua 210
7.1.2.4 Spørjeskjema 212
7.1.3 Presentasjon av informantane 213
7.1.3.1 Rørosinformantane 213
7.1.3.2 Tynsetinformantane 217
7.2 Transkripsjon, ekserpering og koding 220
7.2.1 Transkripsjon 221
7.2.2 Ekserpering og koding 228
7.2.2.1 Ekserpering og koding av S-PAL 233
7.2.2.2 Ekserpering og koding av A-PAL 234
7.2.2.3 Ekserpering og koding av MON 237
7.2.2.4 Ekserpering og koding av NEG 239
7.2.2.5 Ekserpering og koding av TRYKK 241
7.2.2.6 Ekserpering og koding av JAM 242
7.2.2.7 Ekserpering og koding av APOK 243
7.2.2.8 Ekserpering og koding av BFPL 245
7.2.2.9 Ekserpering og koding av UFPL 246
7.2.2.10 Ekserpering og koding av PRES.ST 246
7.2.2.11 Ekserpering og koding av PRES.SV 247
7.2.2.12 Ekserpering og koding av SUP 248
7.2.2.13 Ekserpering og koding av PERS.1 249
7.2.2.14 Ekserpering og koding av PERS.3 250
7.2.2.15 Ekserpering og koding av K/KV/H 251

Kapittel 8 Variabelanalyse 253
8.0 Innleiing 253
8.1 Postalveolar uttale av *s* framfor *k*: S-PAL 254
8.1.1 Variasjon i uttalen av *sk* etter alder og posisjon i ordet, Røros 254
8.1.2 Variasjon etter frekvens og posisjon i ordet 257
8.1.3 Variasjon etter fonetiske omgivnader 260
8.1.4 Variasjon på individ- og gruppenivå 263
8.1.5 Oppsummering av variabelen S-PAL 268
8.2 Palatalisering av lange alveolarar og alveolarsamband A-PAL 270
8.2.1 Mellomvarianten av L-PAL og N-PAL – ein ekskurs 271
8.2.1.1 Dei ulike l-kvalitetane 273
8.2.1.2 Dei tre n-kvalitetane 278
8.2.1.3 Oppsummering av l- og n-kvalitetane 281
8.2.2 Variasjon i uttalen av *ll, ld, lt* på Røros og Tynset etter alder: L-PAL 283
8.2.3 Variasjon etter alveolarsamband, frekvens og fonetiske omgivnader, Røros 285
8.2.3.1 Variasjon etter frekvens 287
8.2.3.2 Fonetisk kontekst 290
8.2.4 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 291
8.2.5 Variasjon i uttalen av *nn, nd,* og *nt* på Røros og Tynset etter alder: N-PAL 296
8.2.6 Variasjon etter alveolarsamband, frekvens og fonetiske omgivnader, Røros 297
8.2.6.1 Variasjon etter frekvens 298
8.2.6.2 Fonetisk kontekst 300
8.2.7 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 302
8.2.8 Variasjon i uttalen av *dd* og *tt* etter alder på Røros 307
8.2.9 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 308
8.2.10 Oppsummering av variabelen A-PAL 312
8.3 Monoftongering: MON 315
8.3.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 316
8.3.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 317
8.3.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 319
8.3.4 Oppsummering av variabelen MON 321
8.4 Nektingsadverbial: NEG 321
8.4.1 Variasjon etter alder, Røros og Tynset 322
8.4.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros og Tynset 323
8.4.3 Oppsummering av variabelen NEG 327
8.5 Trykkplassering i importord: TRYKK 328
8.5.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 328
8.5.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 329
8.5.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 332
8.5.4 Oppsummering av variabelen TRYKK 334
8.6 Jamvekt og jamning: JAM 335
8.6.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 336
8.6.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 341
8.6.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 344
8.6.4 Oppsummering av variabelen: JAM 346
8.7 Apokope i tostavingsord: APOK 347
8.7.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 348

8.7.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 350
8.7.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 351
8.7.4 Oppsummering av variabelen APOK 352
8.8 Bestemt form fleirtal av substantiv: BFPL 352
8.8.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 353
8.8.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 355
8.8.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 356
8.8.4 Oppsummering av variabelen BFPL 358
8.9 Ubestemt form fleirtal av subststantiv: UFPL 359
8.9.1 Variasjon i forhold til alder, Røros 359
8.9.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 360
8.9.3 Oppsummering av variabelen UFPL 363
8.10 Presens sterke verb og *ja*-verb: PRES.ST 364
8.10.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 364
8.10.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 365
8.10.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 367
8.10.4 Oppsummering av variabelen PRES.ST 368
8.11 Presens svake verb: PRES.SV 369
8.11.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 369
8.11.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros og Tynset 370
8.11.3 Oppsummering av variabelen PRES.SV 372
8.12 Supinum av sterke verb: SUP 372
8.12.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 373
8.12.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 375
8.12.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 377
8.12.4 Oppsummering av variabelen SUP 379
8.13 Personleg pronomen 1. pers. sg. subj.form PERS.1 381
8.13.1 Variasjon i forhold til alder, Røros og Tynset 381
8.13.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 383
8.13.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 386
8.13.4 Oppsummering av variabelen PERS.1 389
8.14 Personleg pronomen 3. person pl. subjektsform: PERS.3 390
8.14.1 Variasjon etter alder, Røros og Tynset 390
8.14.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 392
8.14.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 393
8.14.4 Oppsummering av variabelen PERS.3 396
8.15 Resiproke og spørjepronomen: K/KV/H 396
8.15.1 Variasjon etter alder, Røros og Tynset 397
8.15.2 Variasjon på individ- og gruppenivå, Røros 398
8.15.3 Variasjon på individ- og gruppenivå, Tynset 400
8.15.4 Oppsummering av variabelen K/KV/H 400
8.16 Samanfatting av variabelanalysen 401
8.16.1 Utviklinga av rørosmålet, unge og vaksne på Røros 402
8.16.2 Utviklinga av tynsetmålet, unge og vaksne på Tynset 406
8.16.3 Samanlikning av utviklinga på Røros og Tynset 408
8.16.4 Samvariasjonsrestriksjonar 413
8.16.4.1 Røros 415
8.16.4.2 Tynset 418
8.16.4.3 Oppsummering og konklusjon 419

Kapittel 9 Korrespondanseanalyse 421
9.0 Innleiing 421
9.1 Kva er korrespondanseanalyse? 422
9.1.1 Kort historikk 422
9.1.2 Eksplorativ dataanalyse kontra modellbasert statistikk 426
9.1.3 Prinsippa bak korrespondanseanalyse 429
9.1.4 Tolking av korrespondansekarta og tabellane 435
9.1.5 Kvifor korrespondanseanalyse i sosiolingvistikken? 437
9.2 Korrespondanseanalyse av Røros og Tynset 438
9.2.1 Språklege variablar på Røros 438
9.2.2 Alle rørosinformantane 442
9.2.3 Dei unge rørosinformantane 446
9.2.4 Språklege variablar på Tynset 452
9.2.5 Alle tynsetinformantane 455
9.2.6 Dei unge tynsetinformantane 461
9.2.7 Samanlikning av Røros og Tynset 463
9.2.8 Unge på Røros og Tynset 470
9.2.9 Kva er det med trykkplassering i importord? 475
9.2.10 Meir om kjønn og gruppetilhørsle 478
9.2.11 Oppsummering 483

Kapittel 10 Informantportrett 487
10.0 Innleiing 487
10.1 Rørosinformantane ved seks av dei 487
10.1.1 Iris og Finn 488
10.1.1.1 Iris 488
10.1.1.2 Finn 493
10.1.2 Bjørn og Sondre 497
10.1.2.1 Bjørn 497
10.1.2.2 Sondre 500
10.1.3 Carola og Chris 505
10.1.3.1 Carola 505
10.1.3.2 Chris 508
10.2 Tynsetinformantane ved fire av dei 512
10.2.1 Ane og Laila 512
10.2.1.1 Ane 512
10.2.1.2 Laila 515
10.2.2 Åsne og Ina 520
10.2.2.1 Åsne 521
10.2.2.2 Ina 524

Kapittel 11 Samanfatting og konkluderande merknader 529
11.0 Innleiing 529
11.1 Språkleg utvikling på Røros 530
11.2 Språkleg utvikling på Tynset 533
11.3 Kva seier ungdomane? 536
11.4 Samanlikning av Røros og Tynset 538
11.5 Vidare forsking 542

Litteratur 545

Kart, tabellar og figurar

Kart 1 Røros og Tynset 12
Kart 2 Røros kommune 17
Kart 3 Tynset kommune 25
Kart 4 Fjellregionen 29

Tabell 2.1 Sysselsette 16-74 år med bustad/arbeidsstad i kommunen, Røros 19
Tabell 2.2 Sysselsette 16-74 år med bustad/arbeidsstad i kommunen, Tynset 27
Tabell 4.1 Mønster for endring på individ og samfunnsnivå, +/÷ variasjon 75
Tabell 4.2 Typologi over innovasjonar 81
Tabell 4.3 Sosialpsykologiske krefter som er med på å forme språk i tid og rom 85
Tabell 4.4 Opne og lukka språksamfunn 85
Tabell 4.5 Interagerande faktorar 90
Tabell 6.1 Ungdomsgrupper og ungdomskulturar på Røros/Tynset 191
Tabell 8.1.1 Uttale av *sk* etter alder, Røros 254
Tabell 8.1.2 Uttale av *sk* ordinitialt etter alder, Røros 255
Tabell 8.1.3 Uttale av *sk* ordmedialt etter alder, Røros 255
Tabell 8.1.4 Uttale av *sk* ordfinalt etter alder, Røros 255
Tabell 8.1.5 Høgfrekvente kontra lågfrekvente ord. Samla tal for dei vaksne på Røros 258
Tabell 8.1.6 Høgfrekvente kontra lågfrekvente ord. Samla tal for dei unge på Røros 259
Tabell 8.1.7 Uttale av *sk* avhengig av fonetisk omgivnad *før sk* 261
Tabell 8.1.8 Uttale av *sk* avhengig av fonetisk omgivnad *etter sk* 261
Tabell 8.2.1 Stikkprøver av dei ulike *l*-kvalitetane hos dei unge rørosinformantane. Gjennomsnittstal for første-, andre- og tredjeformanten. 274
Tabell 8.2.2 Samla gjennomsnittlege formantverdiar (i Hz) for dei tre *l*-kvalitetane 275
Tabell 8.2.3 Uttale av *ll*, *ld* og *lt* etter alder, Tynset 283
Tabell 8.2.4 Uttale av *ll*, *ld* og *lt* etter alder, Røros 283
Tabell 8.2.5 Uttale av kvart av alveolarsambanda *ll, ld og lt* etter alder, Røros 286
Tabell 8.2.6 Høgfrekvente kontra lågfrekvente ord. Samla tal for dei vaksne på Røros .. 288
Tabell 8.2.7 Høgfrekvente kontra lågfrekvente ord. Samla tal for dei unge på Røros 288
Tabell 8.2.8 Uttale av *ll og ld* etter fonetisk omgivnad hos unge på Røros 291
Tabell 8.2.9 Uttale av *nn*, *nd* og *nt* etter alder, Tynset 296
Tabell 8.2.10 Uttale av *nn*, *nd* og *nt* etter alder, Røros 297
Tabell 8.2.11 Høgfrekvente kontra lågfrekvente ord. Samla tal for dei vaksne på Røros 299
Tabell 8.2.12 Høgfrekvente kontra lågfrekvente ord. Samla tal for dei unge på Røros ... 300
Tabell 8.2.13 Uttale av *nn, nd* og *nt* etter fonetisk kontekst, unge på Røros 301
Tabell 8.2.14 Uttale av pronomenet *andre* etter alder, Røros 302
Tabell 8.2.15 Uttale av *dd* etter alder, Røros 308
Tabell 8.2.16 Uttale av *tt* etter alder, Røros 308
Tabell 8.2.17 Uttale av lange alveolarar og alveolarsamband etter alder, Røros 313
Tabell 8.3.1 Monoftongering av *ei* etter stad 316
Tabell 8.3.2 Monoftongering av *ei* etter alder, Tynset 316
Tabell 8.3.3 Monoftongering av *ei* etter alder, Røros 316

Tabell 8.3.4 Monoftongering av *ei* i ord av typen *heme og rese* etter stad og alder 317
Tabell 8.4.1 Nektingsadverbialet etter alder, Tynset 322
Tabell 8.4.2 Nektingsadverbialet etter alder, Røros 322
Tabell 8.4.3 Nektingsadverbialet hos vaksne på Tynset 324
Tabell 8.5.1 Trykkplassering i importord etter alder, Røros 329
Tabell 8.5.2 Trykkplassering i importord etter alder, Tynset 329
Tabell 8.6.1 Historiske jamvektsinfinitivar etter alder, Røros 337
Tabell 8.6.2 Historiske jamvektsinfinitivar etter alder, Tynset 337
Tabell 8.6.3 Bruk av dei mest frekvente jamvektsinfinitivane, Røros og Tynset 338
Tabell 8.6.4 Bruk av dei mindre frekvente jamvektsinfinitivane, Røros og Tynset 338
Tabell 8.6.5 Historiske jamvektsinfinitivar hos unge og vaksne på Tynset 344
Tabell 8.7.1 Apokope i tostava verbformer etter alder, Tynset 348
Tabell 8.7.2 Apokope i tostava verbformer etter alder, Røros 348
Tabell 8.7.3 Historiske overvektsinfinitivar hos unge og vaksne på Røros 349
Tabell 8.8.1 Bestemt form fleirtal av substantiv etter alder, Røros 354
Tabell 8.8.2 Bestemt form fleirtal av substantiv etter alder, Tynset 254
Tabell 8.9.1 Ubestemt form fleirtal av substantiv etter alder, Røros 360
Tabell 8.10.1 Presens av sterke verb etter alder, Røros 364
Tabell 8.10.2 Presens av sterke verb etter alder, Tynset 365
Tabell 8.11.1 Presens av svake verb etter alder, Røros 369
Tabell 8.11.2 Presens av svake verb etter alder, Tynset 369
Tabell 8.12.1 Supinumsformer etter alder, Røros 374
Tabell 8.12.2 Supinumsformer etter alder, Tynset 374
Tabell 8.13.1 1. pers. pron. sg. etter alder, Røros 382
Tabell 8.13.2 1. pers. pron. sg. etter alder, Tynset 382
Tabell 8.14.1 3. pers. pron. pl. subjektsform etter alder, Røros 391
Tabell 8.14.2 3. pers. pron. pl. subjektsform etter alder, Tynset 391
Tabell 8.15.1 Resiproke og spørjepronomen etter alder, Røros 397
Tabell 8.15.2 Resiproke og spørjepronomen etter alder, Tynset 397
Tabell 8.15.3 Resiproke og spørjepronomen hos vaksne på Tynset 400
Tabell 8.16.1 Røros dialekt–standard-kontinuum 417
Tabell 8.16.2 Tynset dialekt–standard-kontinuum 418

Figur 3.1 Fleirdimensjonal modell for dialektnivellering 45
Figur 3.2 Den horisontale og semi-vertikale regionaliseringsmodellen 48
Figur 3.3 Pyramidemodell over regional og sosial variasjon 54
Figur 3.4 Forholdet mellom dialekt, regionalspråk og standardspråk. 59
Figur 4.1 Modell for spreiing av nye former frå "ungdomsspråk" til "standardspråk" 77
Figur 4.2 Modell over ulike samfunnstypar 87
Figur 6.1 Dimensjonar i det sosio-kulturelle rommet 194
Figur 7.1 Plassering av rørosungdomane i det sosiokulturelle rommet 216
Figur 7.2 Plassering av tynsetungdomane i det sosiokulturelle rommet 219
Figur 8.1.1 Uttale av *sk* etter alder, Røros 255
Figur 8.1.2 Uttale av *sk* etter posisjon i ordet og alder, Røros 256
Figur 8.1.3 Uttale av *sk* etter frekvens og alder, Røros 259
Figur 8.1.4 Nivellering av *sk* etter frekvens og fonetisk kontekst framfor *sk* 262
Figur 8.1.5 Lokal kontra nivellert uttale av *sk* i lågfrekvente ord hos dei unge på Røros 263
Figur 8.1.6 Uttale av *sk* hos unge og vaksne på Røros 264

Figur 8.1.7 Bruk av den nivellerte varianten hos alle informantane på Røros 265
Figur 8.1.8 Uttale av *sk* hos dei vaksne på Røros 266
Figur 8.1.9 Uttale av *sk* hos dei unge på Røros 266
Figur 8.1.10 Uttale av *sk* etter gruppetilhørsle, Røros 267
Figur 8.2.1 Gjennomsnittsverdiar for første-, andre- og tredjeformant for dei tre *l*-kvalitetane hos gutar og jenter på Røros 275
Figur 8.2.2 Spektrogram av ein alveolar lateral (laminal i oslomålet) 276
Figur 8.2.3 Spektrogram av ein palatal lateral 277
Figur 8.2.4 Spektrogram av ein mellomvariant 277
Figur 8.2.5 Spektrogram av ein alveolar nasal 279
Figur 8.2.6 Spektrogram av ein palatal nasal 279
Figur 8.2.7 Spektrogram av ein mellomvariant 280
Figur 8.2.8 Uttale av *ll*, *ld* og *lt* etter stad og alder 285
Figur 8.2.9 Uttale av kvart av alveolarsambanda *ll, ld* og *lt* etter alder, Røros 287
Figur 8.2.10 Uttale av kvart av alveolarsambanda *ll, ld* og *lt* etter frekvens hos unge på Røros 288
Figur 8.2.11 Uttale av *ll, ld* og *lt* etter frekvens og alder, Røros 289
Figur 8.2.12 Uttale av *ll, ld* og *lt* hos dei vaksne på Røros 292
Figur 8.2.13 Uttale av *ll, ld* og *lt* hos dei unge på Røros 293
Figur 8.2.14 Nivellert uttale av *ll, ld* og *lt* hos kvar av informantane på Røros 293
Figur 8.2.15 Nivellert uttale av *ll, ld* og *lt* hos kvar av informantane på Røros 294
Figur 8.2.16 Uttale av *ll, ld* og *lt* etter gruppetilhørsle, Røros 295
Figur 8.2.17 Uttale av *nn, nd* og *nt* etter stad og alder 297
Figur 8.2.18 Uttale av kvart av alveolarsambanda *nn, nd*, og *nt* etter alder 298
Figur 8.2.19 Uttale av *nn, nd* og *nt* etter frekvens og alder, Røros 300
Figur 8.2.20 Uttale *nn, nd* og *nt* etter fonetisk kontekst hos unge på Røros 301
Figur 8.2.21 Uttale av *nn, nd* og *nt* hos vaksne på Røros 303
Figur 8.2.22 Uttale av *nn, nd* og *nt* hos unge på Røros 304
Figur 8.2.23 Uttale av *nn, nd* og *nt* etter gruppetilhørsle, Røros 305
Figur 8.2.24 Nivellert uttale av *nn, nd* og *nt* hos kvar av informantane på Røros 306
Figur 8.2.25 Nivellert uttale av *nn, nd* og *nt* hos alle informantane på Røros 307
Figur 8.2.26 Uttale av *dd* og *tt* etter alder, Røros 308
Figur 8.2.27 Uttale av *dd* hos dei vaksne på Røros 309
Figur 8.2.28 Uttale av *dd* hos dei unge på Røros 309
Figur 8.2.29 Uttale av *tt* hos dei vaksne på Røros 310
Figur 8.2.30 Uttale av *tt* hos dei unge på Røros 310
Figur 8.2.31 Uttale av *dd* etter gruppetilhørsle, Røros 311
Figur 8.2.32 Uttale av *tt* etter gruppetilhørsle, Røros 311
Figur 8.2.33 Uttale av alle dei lange alveolarane og alveolarsambanda hos unge på Røros, ... 314
Figur 8.2.34 Nivellert uttale av alle dei lange alveolarane og alveolarsambanda hos unge på Røros 314
Figur 8.3.1 Uttale av *ei* i ord av typen *heme* og *rese* etter stad og alder 317
Figur 8.3.2 Uttale av *ei* i ord av typen *heme* og *rese* hos unge på Røros 318
Figur 8.3.3 Uttale av *ei* i ord av typen *heme* og *rese* etter gruppetilhørsle, Røros 319
Figur 8.3.4 Uttale av *ei* i ord av typen *heme* og *rese* hos unge på Tynset 320
Figur 8.3.5 Uttale av *ei* i ord av typen *heme* og *rese* etter gruppetilhørsle, Tynset 320
Figur 8.4.1 Nektingsadverbial etter stad og alder, på Røros og Tynset 323
Figur 8.4.2 Nektingsadverbial hos unge på Røros 326
Figur 8.4.3 Nektingsadverbial etter gruppetilhørsle, Røros 327

Figur 8.5.1 Trykkplassering i importord etter stad og alder 329
Figur 8.5.2 Trykkplassering i importord hos vaksne på Røros 330
Figur 8.5.3 Trykkplassering i importord hos unge på Røros 330
Figur 8.5.4 Trykkplassering i importord etter gruppetilhørsle, Røros 331
Figur 8.5.5 Trykkplassering i importord hos vaksne på Tynset 332
Figur 8.5.6 Trykkplassering i importord hos unge på Tynset 333
Figur 8.5.7 Trykkplassering i importord etter gruppetilhørsle, Tynset 334
Figur 8.6.1 Historiske jamvektsinfinitivar etter stad og alder 337
Figur 8.6.2 Historiske jamvektsinfinitivar hos vaksne på Røros 342
Figur 8.6.3 Historiske jamvektsinfinitivar hos unge på Røros 342
Figur 8.6.4 Historiske jamvektsinfinitivar etter gruppetilhørsle, Røros 343
Figur 8.6.5 Historiske jamvektsinfinitivar etter ulike sosiale kategoriar 344
Figur 8.6.6 Historiske jamvektsinfinitivar etter gruppetilhørsle og urban orientering, Tynset 345
Figur 8.6.7 Historiske jamvektsinfinitivar hos unge på Røros og Tynset 346
Figur 8.7.1 Apokope i tostava verbformer etter stad og alder 349
Figur 8.7.2 Apokope i tostava verbformer hos vaksne på Røros 350
Figur 8.7.3 Apokope i tostava verbformer hos unge på Røros 351
Figur 8.7.4 Apokope i tostava verbformer etter gruppetilhørsle, Røros 351
Figur 8.8.1 Bestemt form fleirtal av substantiv etter stad og alder 354
Figur 8.8.2 Bestemt form fleirtal av substantiv hos vaksne på Røros 356
Figur 8.8.3 Bestemt form fleirtal av substantiv hos unge på Røros 356
Figur 8.8.4 Bestemt form fleirtal av substantiv hos vaksne på Tynset 357
Figur 8.8.5 Bestemt form fleirtal av substantiv hos unge på Tynset 358
Figur 8.9.1 Ubestemt form fleirtal av substantiv etter alder, Røros 360
Figur 8.9.2 Ubestemt form fleirtal av substantiv hos vaksne på Røros 361
Figur 8.9.3 Ubestemt form fleirtal av substantiv hos unge på Røros 362
Figur 8.9.4 Ubestemt form fleirtal av substantiv etter gruppetilhørsle, Røros 362
Figur 8.10.1 Presens av sterke verb etter stad og alder 365
Figur 8.10.2 Presens av sterke verb hos vaksne på Røros 366
Figur 8.10.3 Presens av sterke verb hos unge på Røros 366
Figur 8.10.4 Presens av sterke verb hos vaksne på Tynset 367
Figur 8.10.5 Presens av sterke verb hos unge på Tynset 367
Figur 8.10.6 Presens av sterke verb etter gruppetilhørsle 368
Figur 8.11.1 Presens av svake verb etter stad og alder 370
Figur 8.11.2 Presens av svake verb hos unge på Tynset 371
Figur 8.11.3 Presens av svake verb etter gruppetilhørsle, Tynset 371
Figur 8.12.1 Supinum av sterke verb etter stad og alder 375
Figur 8.12.2 Supinum av sterke verb hos vaksne på Røros 376
Figur 8.12.3 Supinum av sterke verb hos unge på Røros 376
Figur 8.12.4 Supinum av sterke verb etter gruppetilhørsle, Røros 377
Figur 8.12.5 Supinum av sterke verb hos vaksne på Tynset 378
Figur 8.12.6 Supinum av sterke verb hos unge på Tynset 378
Figur 8.12.7 Supinum av sterke verb etter gruppetilhørsle 379
Figur 8.13.1 1. pers. pron. sg. etter stad og alder 383
Figur 8.13.2 1. pers. pron. sg. hos unge på Røros 384
Figur 8.13.3 1. pers. pron. sg. – den lokale forma og mellomforma hos dei unge på Røros 385
Figur 8.13.4 1. pers. pron. sg. etter gruppetilhørsle, Røros 385
Figur 8.13.5 1. pers. pron. sg. hos dei vaksne på Tynset 386

Figur 8.13.6 1. pers. pron. sg. hos dei unge på Tynset 387
Figur 8.13.7 Standardforma av 1. pers. pron.sg. hos dei unge på Tynset 388
Figur 8.13.8 1. pers. pron. sg. etter gruppetilhørsle, Tynset 388
Figur 8.14.1 3. pers. pron. pl. subjektsform etter stad og alder 391
Figur 8.14.2 3. pers. pron. pl. subjektsform hos vaksne på Røros 392
Figur 8.14.3 3. pers. pron. pl. subjektsform hos unge på Røros 393
Figur 8.14.4 3. pers. pron. pl. subjektsform etter alder, Tynset 394
Figur 8.14.5 3. pers. pron. pl. subjektsform hos vaksne på Tynset 394
Figur 8.14.6 3. pers. pron. pl. subjektsform hos unge på Tynset 395
Figur 8.14.7 3. pers. pron. pl. subjektsform etter gruppetilhørsle, Tynset 395
Figur 8.15.1 Resiproke og spørjepronomen etter stad og alder 397
Figur 8.15.2 Resiproke og spørjepronomen hos vaksne på Røros 398
Figur 8.15.3 Resiproke og spørjepronomen hos unge på Røros 399
Figur 8.15.4 Resiproke og spørjepronomen etter gruppetilhørsle, Røros 399
Figur 8.16.1 Variantfordelinga for alle variablane hos dei vaksne på Røros 402
Figur 8.16.2 Variantfordelinga for alle variablane hos dei unge på Røros 404
Figur 8.16.3 Nivellerte former hos unge og vaksne på Røros 405
Figur 8.16.4 Variantfordelinga for alle variablane hos dei vaksne på Tynset 407
Figur 8.16.5 Variantfordelinga for alle variablane hos dei unge på Tynset 407
Figur 8.16.6 Nivellerte former hos unge og vaksne på Tynset 408
Figur 8.16.7 Nivellerte former hos vaksne på Røros og vaksne på Tynset 409
Figur 8.16.8 Nivellerte former hos unge på Røros og unge på Tynset 410
Figur 8.16.9 Nivellerte former hos unge på Røros og vaksne på Tynset 411
Figur 8.16.10 Gjennomsnittleg nivelleringsprosent for vaksne og unge på høvesvis Røros og Tynset 412
Figur 8.16.11 Gjennomsnittleg nivelleringsprosent for vaksne og unge på høvesvis Røros og Tynset for ni av variablane 413
Figur 9.1 Korrespondansekart (todimensjonalt) over dei språklege variablane og alle informantane på Røros 439
Figur 9.2 Korrespondansekart (todimensjonalt) over alle informantane på Røros og dei språklege og sosiale variablane som er felles for begge aldersgruppene 443
Figur 9.3 Korrespondansekart (todimensjonalt) over dei unge informantane på Røros og alle dei språklege og sosiale variablane 447
Figur 9.5 Korrespondansekart (tredimensjonalt) over alle tynsetinformantane 455
Figur 9.6 Korrespondansekart (todimensjonalt) over tynsetinformantane minus Alva; språklege og sosiale variablar 457
Figur 9.7 Korrespondansekart (tredimensjonalt) over tynsetinformantane minus Alva 459
Figur 9.8 Korrespondansekart (todimensjonalt) over dei unge informantane på Tynset og alle dei sosiale og språklege variablane 462
Figur 9.9 Korrespondansekart (tredimensjonalt) over dei språklege variablane som er felles for Røros og Tynset 464
Figur 9.10 Korrespondansekart (tredimensjonalt) over alle informantane på Røros og Tynset 466
Figur 9.11 Korrespondansekart (todimensjonalt) over alle informantane og alle dei språklege variablane på Røros og Tynset 469
Figur 9.12 Korrespondansekart (todimensjonalt) over alle dei unge informantane på Røros og Tynset 471
Figur 9.13 Korrespondansekart (tredimensjonalt) over alle dei unge informantane på Røros og Tynset 472

Figur 10.1.1 Oversyn over variantfordelinga hos Iris 488
Figur 10.1.2 Oversyn over variantfordelinga hos Finn 493
Figur 10.1.3 Oversyn over variantfordelinga hos Bjørn 497
Figur 10.1.4 Oversyn over variantfordelinga hos Sondre 500
Figur 10.1.5 Oversyn over variantfordelinga hos Carola 505
Figur 10.1.6 Oversyn over variantfordelinga hos Chris 508
Figur 10.2.1 Oversyn over variantfordelinga hos Ane 512
Figur 10.2.3 Oversyn over variantfordelinga hos Åsne 521
Figur 10.2.4 Oversyn over variantfordelinga hos Ina 524

Transkripsjonssymbol i original-transkripsjonen og i sitata

Einingar

Avbrote ord:	- (ein kort strek)
Avbrote makrosyntagme:	- - (to korte strekar)

Talarar

Identifisering i transkripsjonen:	STORE BOKSTAVAR (initialar)
Identifisering i sitat:	Fiktive personnamn
Identifisering av intervjuer:	I i transkripsjonen og mitt eige namn i sitata

Nokre prosodiske drag

Kort og normallang pause:	= (eit likskapsteikn)
Ekstra lang pause:	= = (to likskapsteikn)
Kort pauselyd:	=e=
Lang pauselyd:	=ee=
Trykk	’ (i sitata, er tagga i transkripsjonen)

Nokre paralingvistiske drag

Latter:	LATTER ( ) i sitata, < > i transkripsjonen
Uskjønleg tale	UFF ( ) i sitata, < > i transkripsjonen
Overlappingar	[ ] og [[ ]]
Tekstkommentarar	STORE BOKSTAVAR ( ) i sitata, < > i transkripsjonen